REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administraţiune Braşov şi la următoarele
BIROURI de ANUNŢURI:
în Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. în Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
Preţul inserţiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI.

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate.
Pe un an 40 franci, pe şase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Braşov:
Administraţiunea, Piaţa mare târgul Inului Nr. 30, etagiu I. Pe un an 20 cor., pe şase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 266. Braşov, Luni-Marţi 2 (15) Decemvrie. 1908.

Coaliţia nu vrea să moară.

In destăinuirile ce le-a făcut Polonyi asupra învoielei cu Coroana dela 1906 — despre cari am vorbit în numărul trecut al foaiei noastre — relevează între altele şi un moment caracteristic pentru spectacolul ce-l oferă astăzi bălăbănelile dintre partidele coaliţiei în camera ungară. Vorbind de punctul doi al învoielei din 1906, prin care se obligă guvernul coaliţiei de a vota îndemnitatea şi contingentul normal de recruţi pentru anii 1905 şi 1906, Polonyi zise: „Punctul acesta e foarte important. El dovedeşte că la început nu s'a dat guvernului o durată atât de lungă şi că atunci s'a avut în vedere numai un timp foarte scurt de transiţie“. Ei bine, guvernarea „marelui“ ministeriu, cum s'a numit, a durat deja cel puţin încă odată pe atâta cât a fost prevăzută, şi a sosit momentul când în cele din urmă s'au sleit toate mijloacele de a mai prelungi viaţa vestitului cabinet al coaliţiei. De acum zilele îi sunt numărate. Convingerea despre aceasta a produs profunda nelinişte şi nervositate, ce domneşte în sânul majorităţei parlamentare şi al partidelor din care se compune.

„Coaliţia îşi vede moartea apropiindu-se şi ar vrea cu orci-ce chip să-şi mai lungească viaţa. Aceasta o face să fie nervoasă, pripită, nechibzuită, ba aproape copilăroasă. N'ajută însă nimic. Dacă e să meargă după voinţa grupurilor încăpăţinate din partidul independist, sfârşitul trebue să vină. Acest sentiment a agravat însă situaţia, căci acum pe când încă e în viaţă pacientul s'a început cearta pentru moştenirea lui. Cine va fi în viitor majoritatea? Aceasta este marea cestiune care pune partidele politice în mişcare. Conducătorii ar vrea ca toate să rămână aşa cum au fost. Ei vor să dea coaliţiei prin fuziune o mai mare solidaritate, în speranţa de a putea astfel conserva stabilitatea regimului actual pe mulţi ani înainte. Şi pe când conducătorii îşi dau silinţa a face aceasta fuziune, coaliţia stă să se destrame cu totul. Fiecare clică umblă să-şi asigure viitorul. Şi nu cu acţiuni în parlament, ci afară de parlament. Deoarece mai curând sau mai târziu, totuşi trebue să vină nouăle alegeri, partidele coaliţiei se încearcă de a se asigura deja de pe acuma de alegători şi scot iarăşi la iveală vechile devize“.

Aşa prezentă starea de lucruri actuală în sânul coaliţiei „Neues Pester Journal“ şi observările acestei foi sunt nimerite, ba încă sunt făcute cu prea multă cruţare Ca dovadă că toate aspiraţiile în sânul partidului independist, cari până acum au putut fi ţinute în frâu, au isbucnit şi cer împlinirea lor, numita foaie citează cu drept cuvânt faptul, că Geza Polonyi crede iarăşi sosit timpul pentru atac şi că el a şi întâmpinat din partea stângei estreme aplause fâţişe şi mai mult încă ascunse.

Omul care a fost dat afară din guvern, fiindcă s'a ridicat contra lui grava acuzare că s'a folosit de mijloace imorale pentru ca să se îmbogăţească şi s'ajuugă la putere, este azi din nou aplaudat şi îmbrăţişat de ortacii săi de odinioară. Bine opinează dar toţi cei ce sunt de părere, că acesta este semnul cel mai vedit al decadenţei coaliţiei, care trebue să aducă după, sine totala ei distrugere.

In două şedinţe consecutive ale camerei ungare s'au sulevat cele mai grele probleme ce are să le rezolve coaliţia: reforma electorală şi cestiunea băncei. Polonyi, scormonind spre marea părere de rău a lui Andrassy punctele învoielei dela 1906, şi, ca unul din principalii actori la aceasta învoială, constatând cum s'a înţeles şi s'a intenţionat atunci întroducerea votului universal, a documentat în mod neîndoios, că s'a avut în vedere numai votul universal, egal şi secret, care era înscris şi în programul independiştilor, iar nici prin gând nu i-a trecut nimănui sistemul pluralităţei. In şedinţa următoare a camerei, duputaţii Hollo, Gal şi Okolicsanyi, au stăruit morţiş că trebue să se creeze banca independentă ungară. Şi în punctul acesta, Andrassy este parte adversă, şi a declarat de repeţite ori că el şi cu partidul lui constituţional, în nici o împrejurare nu vor fi pentru banca independistă. Andrassy le-a spus independiştilor, că nu poate lua asupră-şi răspunderea pentru înfiinţarea unei bănci independente ungare, că partidul independist având majoritatea poate să ia guvernul şi, folosindu-se de mâna liberă ce o are în cestiunea băncei, poate să înfiinţeze banca independentă ungară. Atunci însă Andrassy şi cu partidul său se vor da la o parte, ear la o fuziune, care ar presupune aderarea partidului constituţional la banca independentă ungară, Andrassy nu va consimţi nici-odată.

Sunt dar destul de mari divergenţele între partidele coaliţiei şi din cauza aceasta fuziunea cu anevoie se va putea face, ci nu va rămânea de cât ca partidul lui Kossuth să ia singur frânele guvernului şi să caute a rezolva acele grele probleme. Ori cine cunoaşte cât de cât ce va să zică azi partidul lui Kossuth îşi poate închipui cam ce are să urmeze într'un asemenea caz.

Programul de muncă al dietei. Preşedintele Justh în înţelegere cu prim-ministrul Wekerle au luat hotărârea că înainte de vacanţele Crăciunului dieta să ia în desbatere după votarea legei financiare numai proiectul privitor la aranjamentul provizor al relaţiunilor comerciale şi de circulaţiune cu străinătatea. Vacanţele Crăciunului vor ţinea până la 18 Ian. n.

Reluarea negocierilor cu Turcia. Ambasadorul austro-ungar *Pallavicini* a primit dela *br. Aehrenthal* nouă instrucţiuni. Un comunicat oficios spune, că guvernul austro-ungar, spre a face sfârşit boicotului, s'a adresat Turciei cerând ca să-şi îndrepteze atitudinea după dispoziţiunile tratatului de comerciu şi să înceteze cu boicotul. Guvernul turcesc a răspuns că a dat îndrumările necesare oficiilor vamale şi că va face totul spre a pune capăt boicotului. Guvernul austro-ungar a replicat, că dacă nu şi-ar împlini îndatoririle recunoscute de ea, Turcia va avea să stea bună pentru toate pagubele materiale cauzate de boicot. Fiind-că — zice comunicatul mai departe — după declararea guvernului turcesc şi răspunsul nostru, nu mai există o divergenţă principiară. Guvernul austro-ungar pentru a da o dovadă de amicabilă prevenire se declară gata de a relua negocierile cu Poarta, cari până acum au fost întrerupte. Ambasadorul Pallavicini a primit deci instrucţiuni corăspunzătoare.

De aici rezultă, că br. Aerenthal a preferit de a nu mai aştepta până va înceta boicotul, faţă cu care toate măsurile guvernului turcesc au rămas neputincioase şi s'a hotărât ca pe baza unei înţelegeri principiare fictive asupra cestiunei boicotului să continue negocierile cu Poarta pentru a ajunge la o deplină înţelegere politică şi economică. Poate-că şi cei dela Berlin l'au sfătuit să proceadă astfel, căci prin declaraţiunea pripită că nu va relua negocierile cu Turcia până când nu va înceta boicotul cu Poarta, de fapt oficiul nostru de externe ajunsese într'un corn de capră. Vom vedea acum ce va aduce ediţia a doua a negocierilor, cari s'au reînceput Sâmbătă, când marchizul Pallavicini a anunţat că va face Duminecă o vizită marelui vizir spre a-i face o comunicare importantă.

Ameliorarea situaţiunei internaţionale. »Politische Korrespondenz« află din izvor competent, că în urma răspunsului Austro-Ungariei la ultima notă rusească, situaţia pare a fi fost ameliorată. Nu mai există nici o divergenţă între cele două guverne: ultimele dificultăţi au fost înlăturate din cauza atitudinei conciliatoare a Austro-Ungariei. Se speră acum, că rezultatul final va fi considerabil. In ori-ce caz, tensiunea din zilele trecute s'a micşorat considerabil. Probabil că ambasadorul Austro-Ungariei d-l Berchtold, va pleca în curând în concediu de Crăciun.

Din Maramureş.

III.

Şcoalele.

Deşi în cursul vremii s'a adaos, s'a reparat câteceva, aşezământul şcoalelor a rămas cum l'a pus M. Pavel. Avem 51 de şcoale cu 46 dascăli şi un ţăran. N'au şcoli Românii din Ocna-şugătag şi Ocna-Slatinei unde proporţia între Români şi Unguri e 2 : 3. Dascăli cvalificaţi erau 36. Invăţători-cantori a fost 6. Mai e un popă-dascăl. 4 dascăli au absolvat preparandie de stat, 2 sunt romano-catolici. (Aşa pretinde patriotismul). Coruri sunt 1, biblioteci şcolare 1. Le-a înfiinţat dascălul harnic Popovici din Crăceşti. Avem 11147 copii înscrişi la şcolile confesionale; 3963 în şcoala repetiţională şi 750 înscrişi la stat. Pe şcoală se vin 230 copii şi 80 în şcoala de Dumineca. Statul plănueşte înfiinţarea a 150 de şcoale. Noi am putea înfiinţa şi susţinea şcolile noastre trebuincioase — dar lipseşte simţul datoriei.

Pe la 1865—66 dascălul îşi primea plata de 300 fl. De atunci nu s'a schimbat în bine chestiunea plăţii învăţătorilor Astăzi suntem siliţi să cerşim ajutorul statului. Deoparte pentrucă poporul ş'a pierdut încrederea în şcoalele confesionale, de altă parte lipsesc directorii. Dascălii cântă »Osana« lui Apponyi. Starea lor le era umilitoare. Precum şcoala era considerată „*ancilla*“ bisericei, astfel şi dascălul era socotit de slugă a popii. Preoţii nu s'au interesat de şcoală. Ţăranul conservativ nu s'a putut convinge despre binele ce-l aduce şcoala. Administraţia nu s'a interesat, ca copiii înscrişi să cerceteze şcoala. Absenţele arătate de dascăl popa nu le iscălea. Iată mântuitorul poporului! l'a scăpat de gloabă. Când popa, dascălul şi administraţia îşi împlinea datorinţa, ţăranii îşi întorceau mânia contra dascălului »care îi globeşte«. Popa era slab să-l apere şi dascălul era silit să părăsăsească de nevoie postul său. Pe câte unul l'au legat de car şi aşa l'au espediat din sat. Pe altul l'au pus la examen cu copii. S'au adunat primarul, gornicii şi curatorii şi au împărţit contracte, ţiduli, soroace la copii. Copiii nu le-au înţeles, ori nu le-au putut citi. I-au dat drumul dascălului: »Să ne arăţi la gloabă ştii, dar a învăţa copiii *nu!* Soartea dascălului era supusă capriţiului poporului. Cu plata avea asemenea neplăceri. De nu dădeau primarului 5—6 fl. de o păreche de »cisme« nu-şi primeau plata la timp. In şcoală mijloacele şi instrumentele de învăţământ lipseau. Şi mai ales cărţile cele româneşti. Părinţii şi senatul şcolastic nu-şi băteau capul. Şi nici nu ştiu de unde le procura. In Gherla au murit de mult cei ce scriau cărţi. Iar Gherla pentru noi e alfa şi omega culturei româneşti.

IV.

Viaţa economică.

In cele economice Maramureşul a moştenit o bună stare pe urma unor privilegii seculare. Nemeşii erau contrari liberărei iobagilor. După 1848 iobăgia în Maramureş a încetat numai de formă Neavând vite cu ce lucra pământul — l'au pierdut şi au rămas iobagi şi pe mai departe, au rămas »zileri«. Duhul vremei a făcut să înceteze numai dispunerea necondiţionată asupra lor, iar umanismul a statorit învoială între »jupâni« şi »zileri«.

Boerii se mărgineau la administrarea moşiei. Economia o conduceau după receptele din bătrâni. De înoiri le era frică şi de legile noi le era groază.

Când s'a luat catastrul au dat pui şi ouă inginerilor, ca să pună în »cărţile funduare« moşia lor pe »composesorat«. Au crezut, că vor scăpa de dare. La dăjdii nu erau învăţaţi, mai puţin la stabilirea dreptului de a dispune asupra bunului lor neîmpiedecaţi de legi. Legea silvanistică nici când nu s'a esecutat, poporul a preţuit mai mult »caprele«, ca pădurile. Nici nu aveau preţ. Iar mai târziu în concurenţă cu statul nu s'au putut ridica preţul pădurilor de fag. Pădurile de stejar le-au pustiit mai nainte de a întra în vigoare legea silvanistică. Se vindeau de stâlpi la telegraf, la drumul de fer etc.

In economia câmpului erau două mutări: ţarina şi imaşul. Odată din sus de sat era imaş, în alt an din jos de sat. In ăst mod hodineau pământul. Imaşul era dat pradă Evreilor pentru gâşte. In timpul din urmă, ca să împiedice folosinţa nedreaptă a Evreilor au declarat întreg hotarul de ţarină. Vine rândul congregaţiei, ca să întărească hotărârea comunelor.

Isvorul principal de câştig sunt vitele. Oile nu aduc mult câştig, dar pentru gunoirea pământului sunt indispensabile. Vitele cornute nu sunt de soiu bun şi nu aduc venitul ce l'ar merita prăsirea lor îngrijită şi jertfele aduse pentru păşunat.

Păşunile sunt mai ales în cercul electoral al Ocnei-şugătag unde poporul e stăpân pe casa sa: comunale, ori ale composesoratului.

Composesoratele sunt pădurile şi păşunile nemeşeşti administrate şi folosite în comun. Sunt administrate după lege specială. Au preşident, vicepreşident, cassar etc. Pentru conducerea afacerilor financiare şi administrare internă se pot face regulamente, cari însă până azi nu s'au făcut. Cei mai populari preşidenţi sunt: Dr. Ioan

Mihalyi, Dr. Florent Mihalyi, Simeon Balea, Dr. G. Bilaşco şi Dr. Ilie Mariş. Lipsa regulamentului dă anză la multe neînţelegeri şi nedreptăţi, mai ales la statorirea *cheiei* după care să se stabilească »iuşul«, dreptul folosinţei şi datorinţa de-a plăti darea. Astfel se întâmplă, că plătesc dare cei ce nu folosesc şi folosesc cei ce nu plătesc dare. Anomalia aceasta a inspirat multe procese de parcelare a »composesoratelor«, pe cari legea silvanistică din 1907 le-a sistat.

Pădurile se folosesc mai pe drept, foloseşte cine cât poate. Şi cei ce nu au drept. Mai ales săracii, cari din săniarea lemnelor se susţin peste iarnă. Nemeşii scăpătaţi lăzuesc păduri întregi şi astfel se despăgubesc. Fânaţele de munte de pe »lăzaştini« sunt foarte preţioase. Ba desfundă şi câte o moină la umbra de pădure. Legea din 1907 sileşte pe nemeşi să răsădească pădurea pe lazăituri. Aceasta dispoziţie amărăşte tare pe oameni.

In afacerile composesoratelor, cari trec peste 500, 600 jugere catastrale, s'au amestecat »domnii« şi »jidanii«, ca să pescuiască în tulbere, mai ales, când conducerea lor, care nu da de bănuit, era în mâni nu prea de încrezut. Astfel protopretorul Simeon Pop pretinde şi improcesează o pădure de 500,000 fl., sub pretext, că »Muntele său Stiolu« nu se chiamă munte fără pădure. Procese de aceasta natură se bazează şi pe câte-o greşală de catastru, mai ales că la timpul său cei chiemaţi nu şi-au bătut capul mult cu treaba iar ţăranii nu i-au dat nici o însemnătate. Procesele aceste se îngreună pe spatele composesorilor şi demoralizează mult prin exemplul, care tinde la »individualizarea«, la parcelarea mai întinsă a averilor comune. La ce îi silesc şi opreliştele silvaniştilor. Composesoratele se compun, mai mult din păduri, cari dacă ş'ar găsi capitalul necesar, ar putea deveni o bogăţie a Maramureşului.

Piscul munţilor, păşunile au rămas în mânile composesorilor ca avere privată până la 1867. Cu »restabilirea constituţiei« se schimbă situaţia în favorul »domnilor« şi-a Evreilor. Prin înşelăciuni, şiretenie, terorism şi lege, ajung munţii în mânile lor. Păşunile scumpe, trebue să le plătească scump nepoţii. O păreche de boi, mânată la vărat în munte costă 30—40 fl. pe cari îi primeşte »sindicatul Evreilor«. Ministrul Kristoffy s'a năzuit, că baremi munţii statului să fie închiriaţi din »mână liberă« comunelor, ca să se poată ţinea concurenţă proprietarilor de munte şi să scăriţeze preţurile horibile ale »Sindicatului«. I-a şi succes. Dar cu coaliţia se schimbă beneficiul acesta. Munţii erariali ajung iar la Jidani. Kaffka, marele prietin al poporului sugrumat de interesele Evreilor şi-a pierdut influinţa binefăcătoare.

Cauzele sărăcirei poporului sunt: lipsa de cultură şi de conducători. Obiceiurile rele şi mai ales procesele multe şi costisitoare isvorîte din lipsa unui sistem de moştenire. Birocratismul greoi şi formalist, care numai spre paguba poporului analfabet este şi spre folosul Jidanului, cari nu aleg mijloacele. Advocaţii neconştienţioşi şi păcătoşi. Corupţie de care n'a rămas strein nici ţăranul. Incă de mult era învăţat la »anticuri«, iar dela jidan a învăţat ce-i »hapisul« şi »mekleraiul«. A lipsit organizaţie economică: organizaţie de bănci, Cele jidoveşti lucră în dragă voie cu 50%. In timpul din urmă se înfiinţează băncile filiale ale »Centralei« din Budapesta şi dughenele de consum ale »Hangzei«.

Cultura pomilor, a albinelor, a viermilor de mătase şi un mai bun soiu de vite vor putea schimba bilanţul economic în spre bine. Bancă românească de s'ar şi face »more patrio« abia ar scăpa de păcatul uzurei. Altcum nu ţi se asociază capitalul. Avem şcoală de pomărit în Nagybocskó, dar nici un popă nu şi-a adus aminte să îndemne poporul să o cerceteze. Va curge multă apă pe Mara, până vor veni apostolii să prevestească altă viaţă, alte vremi.

Budapesta, la 30 Noemvrie 1908.

Dr. Gheorghe Bârlea,
medic.

Din dieta ungară.

Discursul dep. Mihali. — Programul ministrului Apponyi în afacerea cazului din Iaurin (Győr).

In şedinţa de Sâmbătă a dietei dep. **Dr. T. Mihali** a rostit un discurs mai lung la desbaterea legei financiare. In partea primă a vorbirei sale dep. Mihali s'a ocupat cu discursul dep. Polonyi, a cărui destăinuiri cu privire la pactul încheiat sunt de mare importanţă, deoarece dânsul ca fost ministru şi martor la încheierea pactului a făcut comunicări *autentice*. In deosebi importante pentru naţionalităţi sunt declaraţiunile lui Polonyi în ce priveşte votul universal, din cari rezultă că guvernul conform pactului încheiat a fost dator să facă reforma electorală *pe baza votului universal, egal şi secret.* De interes pentru noi este şi părerea lui Polonyi, că în ce priveşte deslegarea cestiunei naţionalităţilor, el este aderentul unei rezolviri pe bază de pace. Dep. Mihali aprobă de asemenea şi temerile lui Polonyi în ce priveşte conducerea finanţelor statului şi îndeosebi cu privire la investiţiunile colosale ce le contemplează guvernul în situaţia economică gravă de astăzi.

După aceste oratorul trece la plângerile ce le au Românii pe diversele terene în deosebi pe terenul justiţiei şi administraţiei şi expune pe scurt punctul de vedere, pe care stă partidul naţional român, în faţa situaţiunei politice actuale. Constată că guvernul ocupă o poziţie atât de respingătoare faţă de cererile juste ale naţionalităţilor, încât am ajuns la convingerea, că în situaţiunea de astăzi ni s'a făcut imposibilă desvoltarea noastră pe teren cultural, economic şi politic. Vorbind în special despre proiectul reformei electorale, arată că prin acest proiect se întăreşte poate pentru secoli dominaţiunea feudală. Aminteşte în deosebi dispoziţiunea proiectului de lege, prin care aşa numiţilor »agitatori« li se ia pentru 5—10 ani dreptul activ şi pasiv de alegător. Astfel guvernul poate intenta fiecărui deputat naţionalist, care nu-i e pe plac, pentru o vorbire de program un proces, luându-i dreptul de a mai alege sau a mai fi ales deputat.

Relevând plângerile concrete spuse de deputaţii naţionalişti în dietă, arată modul uşuratic şi condamnabil cum răspund miniştrii în dietă la cererile juste ale deputaţilor. Atitudinea aceasta respingătoare produce în sufletele poporului o astfel de neîncredere faţă de guvern, încât avem impresia că ne aflăm sub guvernul actual într'o situaţie afară de lege. Amintind apoi declaraţiunea ministrului de interne, care a spus că în cele mai multe cercuri ale naţionalităţilor au fost aleşi deputaţi guvernamentali şi că aceştia au câştigat favoruri alegătorilor lor, arată că o astfel de enunciaţiune e direct demoralizătoare, căci prin ea se provoacă poporul să aleagă numai deputaţi guvernamentali, deoarece numai în cazul acesta li-se va face dreptate. Insă nici în cercurile aceste electorale nu se face dreptate poporului şi spre a ilustra aceasta citează mai multe cazuri, între cari şi afacerea *stipendiilor năsăudene*, care, deşi cercul Năsăudului e reprezentat printr'un deputat guvernamental (Ioan Ciocan) nu e încă rezolvită. Cere guvernului, ca să rezolve odată această afacere, care se trăgănează de ani de zile.

De încheiere dep. *Mihali* declară, că în această ţeară numai acel guvern va avea viitor, care va lua în programul său democratizarea ţării, rezolvarea cestiunei sociale şi a naţionalităţilor, promovarea cestiunilor economice şi, dacă e necesar, desvoltarea independentă a ţării.

*

In aceiaşi şedinţă ministrul *Apponyi* a răspuns interpelaţiunei dep. Eitner în afacerea eliminărei studenţilor dela preparandia din *Iaurin* (Győr). Din raportul ce l'a primit dela episcopul Szécsenyi s'a convins, că complicaţiunile, cari au urmat din această afacere, nu se pot altfel resolvi, decât prin aceea, ce juriştii numesc »aboliţiunea« unui proces. Prin urmare a provocat pe episcop, să întroducă *status quo*-ul de dinaintea zilei de 2 Dec., deoarece studenţii n'au avut intenţiunea (?!) de a ofensa pe rege. Aceasta va corăspunde mai bine şi intenţiunilor Maj. Sale. In urma acestei provocări — a zis Apponyi — episcopul restabilit *status quo*-ul din ajunul zilei de 2 Dec. şi cu aceasta afacerea s'a rezolvat.

Răspunsul lui Apponyi s'a luat cu mare alaiu la cunoştinţă.

Complicaţiunile în Orient.

Intr'o întrunire secretă, ţinută Vineri în Constantinopol *comitetul de boicotaj* a luat următoarele hotărâri:

1) Ca să continue cu cea din urmă energie boicotul în contra mărfurilor austriace. 2) De a se încuraja ori-ce marfă de provenienţă turcă. S'a numit o comisiune specială, ca să controleze aceste mărfuri şi să le prevază cu o etichetă ca să fie scutite de vamă. 3) Noi subsemnaţii asigurăm pe onoare de a respecta libertatea comercianţilor şi de a da în publicitate, în presa locală, pe ori-cine se opune la prescripţiunile noastre de mai sus.

O altă circulară dispune următoarele:

1) Toate mărfurile cari vor veni din Germania sau Sviţera la Haidar-Paşa într'un vapor austriac trebue să fie vizate de comisiune. 2) Toţi comercianţii cari au relaţiuni cu fabricile din streinătate, vor lăsa libertatea comitetului de a trata cu aceştia din urmă, şi toţi acei cari vor face acestea vor fi consideraţi ca adevăraţi patrioţi. 3) Sunt mai departe câteva alte articole mai puţin importante cari leagă de comisiunea comitetului de boicotare pe comercianţi şi îi ameninţă în cazul când nu vor asculta de prescripţiunile comitetului.

— Din Belgrad se anunţă, că sub îndemnul mişcărei de boicotare din Turcia s'a format şi aci un *comitet de boicotare.* Comitetul central e alcătuit din 12 membrii şi are subcomisiuni în toate oraşele din provincie. S'au asociat mişcărei toţi furnisorii, funcţionarii dela vămi şi lucrătorii din porturi. Boicotul va începe în toată ţeara în prima zi de Crăciun şi se va întinde asupra tuturor mărfurilor austro-ungare. Comitetul central e în legătură cu comitetele din Salonic şi Constantinopol, de unde se deduce că mişcarea de boicotare se află şi aici sub conducerea acelora cari au întrodus'o în Turcia.

— Ziarul »Le Matin« publică o relatare a evenimentelor, cari au motivat *anexarea Bosniei.* In anul 1906 urmau să aibă loc manevre austriace în Bosnia, cu care prilej Maj. Sa monarchul şi archiducele Francisc Ferdinand urmau să fie vizitaţi de prinţul Danilo şi de o delegaţiune turcă. Ministeriul de externe austriac a fost înştiinţat că Bosniacii nu sunt mulţumiţi cu desfăşurarea manevrelor în Bosnia şi deci s'a renunţat la acest plan. Faptul acesta a supărat pe vremuri pe moştenitorul tronului. Mai târziu el a plecat la Ragusa, unde se găsea şi prinţul moştenitor muntenegrean Danilo. Publicul jubila, dar ovaţiunile se adresau prinţului Danilo. Faptul acesta a înfuriat şi mai mult pe prinţul moştenitor, care a stăruit pe lângă baronul Aehrenthal ca să grăbească anexarea Bosniei.

— In cercurile neguţătoreşti din Moscva se vorbeşte că guvernul sârbesc a făcut comande însemnate de arme la fabricile ruseşti. *Insemnate transporturî de muniţiune au plecat deja din Rusia la Belgrad.*

— »Pravda« din Belgrad spune că toţi ofiţerii sârbeşti cari petrec în străinătate au fost chiemaţi în Serbia la corpurile de armată cărora aparţin.

— Ştirile despre un tratat ofensiv şi defensiv între Serbia şi Muntenegru se desmint din partea oficială sârbească.

— Ministrul de finanţe bulgar *Salabaşev* spuse într'o convorbire cu un ziarist bulgar că *negocierile dintre Bulgaria şi Turcia* decurg foarte încet dar aceasta ar fi un semn că se desfăşură normal. La întrebarea dacă e vorba de încheierea unei convenţiuni politice, ministrul bulgar a răspuns: »Nu e vorba numai de regularea cestiunilor financiare. Turcia cere ca Bulgaria să ia asupră-şi şi o parte din datoria de stat turcească, dar eu cred că se va mulţămi cu capitalizarea tributului ce l'am plătit până acum pentru Rumelia orientală şi care era de 2,950,000 franci. Noi stăm pe baza că Poarta poate pretinde numai ceea ce de fapt i-se cuvine; capitalizarea tributului ar recere 59 milioane de franci. De aici avem să subtragem o pretenziune a noastră de 28 de milioane ce derivă dela o datorie a Turciei de când s'a cumpărat calea ferată Rusciuk-Varna«. La întrebarea dacă Bulgaria vrea să plătească restul de 31 milioane, ministrul de finanţe răspunse: »Nu pot să zic nimic în numele Bulgariei dar în zilele viitoare cabinetul va da o declarare«.

Adunarea generală

a Reuniunei Femeilor române pentru ajutorarea văduvelor sărace din Braşov şi Săcele.

Braşov, 1 (14) Dec.

Eri, în ziua S-tului Andreiu, şi-a ţinut Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea văduvelor sărace din Braşov şi Săcele, adunarea sa generală în sala festivă a gimnaziului românesc.

Adunarea a deschis-o presidenta Reuniunii, d-na *Balaşa Blebea.* In vorbirea de deschidere d-na Blebea comunică, că Reuniunea împlineşte acum 25 de ani de viaţă; caracterisează împrejurările din Braşov când s'a înfiinţat Reuniunea şi apelează la membre, cerându-le să servească cu zel cauza Reuniunii.

D-na Elena *Sabadeanu* în un discurs avântat vorbeşte despre D-na *Susana Andr. Mureşianu*, care prin stăruinţa sa laudabilă a dat fiinţă Reuniunii; îi aduce omagii şi propune a i se exprima mulţămita şi recunoştinţa adunării generale.

D-l secretar Dr. I. *Blaga* ceteşte apoi raportul general despre activitatea comitetului; cassiera d-na *Virginia Vlaicu* ceteşte raportul special despre starea averii Reuniunii şi mişcarea cassei în decursul anului 1907/8. Averea Reuniunei constă din: *a*) fondul Reuniunii, de cor. 24348·82; *b*) fondul Eufrosina Axente Sever, de cor. 2135·03; *c*) fondul Elena A. Popovici, de cor. 1024·19 şi *d*) fondul Victoria C. Iuga de Bacia, de cor. 400; total averea este de cor. 27908·04. Faţă de anul trecut a sporit averea cu cor. 1132.14. S'au împărţit 680 cor., ca ajutoare la văduve sărace. Membre fundatoare sunt 34 şi 6 membrii fundatori.

In decursul anului s'a înscris d-na *Elena Sabadeanu* în şirul membrelor fundatoare. Membre ordinare au fost 93, un număr prea mic în raport cu mulţimea de femei fruntaşe, cari ar trebui găsite în şirul membrelor. Comitetul a decis a se adresa către toţi preoţii de pe teritoriul Reuniunii, rugându-i a da mână de ajutor Reuniunei stăruind a face membre nouă pentru Reuniune.

In *presara anului nou se va da petrecerea îndatinată* şi cu acea ocaziune se va serba şi aniversarea de 25 ani de existenţă a Reuniunii prin un *festival*, cu un program artistic, la care vor colabora tot dame, artiste de samă, învitate de comitet. In ziua de S-tul Andreiu s'a celebrat în biserica română din Braşov-cetate un parastas, în memoria binefăcătoarelor răposate ale Reuniunii. D-na Elena Sabadeanu tot prin un discurs avântat arată meritele deosebite ale d-nei Virginia Vlaicu, care de 18 ani serveşte, cu mult zel şi dragoste Reuniunea, în calitate de cassieră; propune şi adunarea exprimă d-nei Vlaicu mulţumită viuă.

Se prezintă budgetul, care se primeşte cu 1800 cor., la venite, şi tot atât la eşite.

Pentru cenzurarea socotelilor anului următor se aleg d-nele: Maria Baiulescu, Maria Burduloiu şi Maria Mercheşan şi pentru verificarea sumariului adunării d-nele: Emilia Aron, Ana Marica şi Elisabeta Popp.

rep.

STIRILE ZILEI.

— 1 Decemvrie v.

Colecte pentru trupele noastre din Bosnia. Dela comanda corpului 12 de armată c. şi reg. primim spre publicare următoarele: Pentru ca soldaţilor noştri din Bosnia, Herţegovina şi din sudul Dalmaţiei să li-se facă o bucurie de sărbătorile Crăciunului, s'au făcut şi se fac colecte în oraşele mai mari. Comanda corpului de armată 12 a dispus pe lângă aceasta, ca muzica regimentelor din acest corp de armată să dea concerte şi petreceri, al căror venit curat să se folosească spre ajutorarea soldaţilor încredinţaţi cu păzirea graniţelor. Pentru ca să nu se trimită toate într'un loc, comanda corpului e aplicată a primi atât bani cât şi alte lucruri pe cari le va împărţi între soldaţi sau dacă cineva vrea să trimită o sumă oarecare de bani la un anumit loc să facă cunoscut aceasta corpului de armată. Tot astfel cine vrea să trimită alte obiecte sau victualii (cari să nu se strice în decursul transportului) e rugat a încunoştiinţa despre aceasta până în 20 Dec. n. comanda corpului de armată. — Intr'o listă alăturată sunt notate obiectele, cari ar fi mai potrivite pentru soldaţi ca: albituri (schimburi) călduroase, tutun, ţigarete, slănină, salam, prăjituri, ceai, cafea, rum, zahar şi altele cari nu se strică pe drum şi se pot conserva timp mai îndelungat.

Ar fi de dorit ca cât mai mulţi să contribue cu bani şi cu victualii cauzând astfel o mare bucurie soldaţilor noştri, cari pe lângă timpul greu de iarnă mai au şi un serviciu atât de anevoios.

In legătură cu apelul de mai sus ni-se comunică din partea magistratului oraşului Braşov, că *Vineri în 18 Dec. n.* se va aranja de către musica militară şi a oraşului *un concert*, al cărui venit curat e destinat pentru soldaţii noştri din Bosnia.

Conferenţă publică. Eri seara d-l profesor Aurel *Ciortea* a ţinut o interesantă conferenţă despre »Cucerirea aerului«. Expunerile d-lui Ciortea au fost însoţite de

Nr. 11900/1908.

Publicațiune

referitoare la sarcinele de pe case și pământuri cari sunt a se scădea la statorirea dării supletorie după venitul general.

Dare supletorie după venit general se plătește:

a) 30 perțente pământuri, după casele supuse dării de chirie, după dările directe de stat prescrise pe anul curent și după aruncul pentru rescumpărarea pământului.

b) 40%. după casele, cari plătesc dare după classe.

c) 20% după case și pământuri, cari beneficiează de liberarea de dare, perțentele se socotesc după suma de dare, care ar fi trebuit să se plătească sub numirea de venit general și arunc pentru rescumpărare, dacă proprietatea nu ar avea beneficii de a fi liberă de dare pe un timp oareși-care.

Proprietarului de casă sau de pământ, a cărui proprietate este îngreunată cu împrumuturi, în sensul articolului de lege XLVI § 13 i-s'a dat următorul beneficiu:

a) I-se scade proprietarului 10% din camătă de pe un an ce a plătit'o după suma capitalului încă neplătit până la finea anului precedent, dar aceasta numai în cazul dacă și datoria și și caametele sunt intabulate.

b) La împrumuturi luate dela institute de bani, cu condițiuni de a replăti capitalul în mai mulți ani în sume fixate, camăta se socotește socotindu-se cât cade pe un an în sensul cametelor statorite în contract dacă împrumul se replătește nu la începutul anului ci în decursul aceluia atunci se va socoti camăta anuală proporțional după cametele din anul prim și cel din urmă și așa i-se va statori venitul anual general.

Cametele ce să plătesc după dările statului intabulate nu se subtrag la statorirea dării pentru venit general. (1883 XLVI. § 16).

Din dispozițiunea luată sub a) se vede limpede, că basa scăderii sau a subtragerii o formează acea sumă de camătă anuală care se plătește după restul de capital rămas neplătit la finea anului ce premerge anului în care se statorește darea. Dar dacă un proprietar de pământ în luna lui Ianuarie 1908 a luat un împrumut de 100.000 coroane dela un privat și din aceasta până la 15 Decemvrie a replătit 60.0000 coroane, atunci baza scăderii sau a subtragerii pe anul 1909 o formează 10% din cametele ce se plătesc după restul capitalului de 40.000 coroane neplătit încă la finea lui Decemvrie 1908.

Această procedură însă se referește numai la împrumuturile îndatinate menționate în alineiatul a), pentrucă acestea, se deosibesc în împrumuturile luate dela institute cu condiții de plată speciale.

Și anume pentru institute de credit, cari dau împrumuturi la statorirea venitului general se observă următoarele:

aa) Cametele după împrumuturile ce se dau cu replătire într'un număr anumit de ani se socotesc pe întreaga durată a anilor și apoi drept cassată e acea sumă, care cade pe un an socotită după perțentul de camătă pus în contract pentru un an.

bb) Din camăta ce cade pe anul de dare — nu pe anul precedent — se iau 10% și în modul acesta se îndeplinește acest beneficiu și la împrumuturile, care se 'ncep în decursul anului (1891 41.187 P. M. R. 1891 P. K.)

Observăm la acest loc, că sub cuvântul camătă la statorirea dării după venitul general, înțelegem acea camătă, care o plătește institutul după împrumutul original și o petrece și în cărticica partidei cu un perțent oare-care fixat, nu poate forma însă basă pentru scădere, ceeace se plătesc la institut pentru replătire din capital sau sumele ce se detrag partidelor din partea institutelor sub titlul de administratie (1893. Ord. M. Fin. 28058 P. K. 1893 Nr. 13.)

Fassiunea trebue dată la primăria comunală (perceptoratul orășenesc) în anul de dăjduire și anume dela **1—31 Ianuarie.**

Fasiuni intrate mai târziu în senzul ord. M. Fin. 21275 din 1897 Martie 23 publicată în P. K. nr. 10 numai pe calea justificării se pot valora și aceasta numai dacă se dovedește că întârzierea s'a întâmplat dintr'o cauză neîncunjurabilă.

Despre fasiunea prezentată se dă adeverințe, care servește drept dovadă.

Esceptiuni fac cazurile menționate sub b), pentrucă acei plătitori de dare, cari iau împrumuturi dela vr'un institut și-l intabulează după terminul pentru fassionări, au dreptul în termin de 30 de zile după intabulare să arete la direcțiunea financiară, că prin prescrierea dării înainte de întâmplata intabulare a împrumutului, i-s'a făcut nedreptate și cere îndreptare.

Toți plătitorii de dare, cari cu intenție umblă să păgubească erariul în chestia dării de venit general arătând datorii neintabulate, comit transgresiune și se vor pedepsi.

Brașov, 1908. Decemvrie 10.

435,1—1. **Perceptoratul orășenesc.**

Nr. 11900—1908.

Publicațiune

referitoare la fassionarea venitelor din camete și rente.

Venitele, cari cad sub darea de camete și darea de rentă trebue fassionate din partea celor ce le folosesc sau din partea persoanelor morale **până în 15 Ianuarie 1909.**

Obiect pentru darea de camete și rentă formează ori-ce avere, care nu e supusă nici mijlocit, nici direct la dare, nici pe pământ, nici de casă, nici de câștig, precum la darea, care au să o plătească întreprinderile și reuniunile, cari sunt obligate a depune socoteală publică, cu deosebire formează obiect pentru dare de camete și rente tot soiul de camete, quote și dividende cari le primește vre-un locuitor al acestei țări [individ sau persoană morală] din următoarele isvoare de venit, anume:

a) Din rente viagere fie din țară sau streinătate, din provederi pentru starea de revisuire sau din rente pentru rudenii;

b) Din capitale asigurate prin amanete sau intabulare sau prin simple obligațiuni, cambii sau și alt soiu de contracte dacă banii sunt dați împrumut fie în țară sau în streinătate, tot asemenea și de capitale fideicomisionale, familiare sau fundaționale;

c) Din drepturi ce sunt incorporate pe pământuri din țară, cari însă nu sunt supuse dării de pământ;

d) Din acții din țări streine fie fonciere, urbane industriale sau comerciale;

e) Din obligațiuni de stat, sau

f) obligațiuni de ale comitatelor, dacă nu-s eliberate de dare prin vre-o lege specială;

g) Din venitele, ce le trag pe basa de avisuri, cărticele de depuneri, alte documente de depuneri sau pe basa de contocurenturi după banii depuși spre fructificare la institute de credit, cari pe basa statutelor lor primesc și depuneri, mai departe la case de păstrare și la toate institutele de credit, cari fac și afaceri de păstrare de bani.

Contribuabilii sunt scutiți de a face fasiuni despre venitele din următoarele capitale anume:

a) din obligațiunile de stat numite mai sus;

b) din cametele după obligațiunile de prioritate supuse dării;

c) din cametele capitalelor asigurate pe intabulare cari le-au împrumutat întreprinderilor și reuniunile obligate de a da socoteală publică.

Darea de camătă după aceste camete le plătește în cazul *a)* Statul, în cazul *b)* și *c)* societatea care plătește celui ce trage camătă și o transpune la perceptorat.

Venitul din capitalele așezate la institute de bani menționate sub *g)*, proprietarii acestor bani de asemenea nu-s obligați a face fasiuni.

Pentru aceasta însă institutele de bani sunt datoare:

a) A arăta suma cametelor plătite după capitale a-le arăta la fiecare pătrar de an în Martie, Iunie, Septemvrie și Decemvrie;

b) a arăta la perceptoratul regesc suma cametelor capitalisate tot la jumătate de an și totodată a-și trimite darea ce cade pe acele camete, sunt îndreptățite a reținea din cametile plătite sau capitalisate suma dării plătite.

Fiind-că darea de camete și rente este a-se statori totdeauna pe basa cametelor folosite în anul ce premerge anului de dăjduit: de aceea pentru statorirea dării pe 1909 trebue fassionat venitul de camete și rente din anul 1908.

Darea de camete și rente se statorește pentru contribuabilii totdeauna în localitatea unde-și are locuința permanentă.

Contribuabili cari isvoarele lor supuse dării de camete și rente le fassionează cu intenție de a prescurta Statul în venitele sale — fie în scris sau verbal — sau cari ascund isvoarele lor de venit prin aceea că sau le retac sau spun mai puțin: se pedepsesc în sensul art. de lege XLIV. din 1883. §. 100.

Brassó, 10 Decemvrie 1908.

435,1—1. **Perceptoratul orășenesc.**